

біографії представників козацької старшини Гетьманщини видно, що щайвищу сходинку в старшинській ієрархії займали полковники, яким належала військова, адміністративна та судова влада. Складовою частиною їхньої влади були військові справи, фінансові функції, збір податків, суд і судочинство, розквартирування російських військ, упорядкування шляхів тощо. Також полковники розпоряджалися земельним фондом, розподіляючи рангові землі між старшиною і рядовими козаками як плату за несення ними військової служби. Цікаво зауважити, що полковники різнилися між собою за типом повноважень. Існували повноважні (абсолютні, повні полковники), статус яких обмежувався лише виборами або призначенням наступника. Також були полковники наказні, які, як правило, призначалися на певний проміжок часу.

Науково обґрунтованим є підхід автора до висвітлення фактобіографії того чи іншого представника козацької старшини. За алфавітним порядком насамперед вказуються прізвище, ім'я, по-батькові, роки життя, народження чи смерті, посада(и), сімейний стан, маєтності і т.п. Наприклад: «Полуботок Яків Павлович (? – 1734.15.04) – бунчуковий товариш у чернігівському полку (1725-1734), отримав гетьманський лист від 19 січня 1729 р. на прийняття під бунчук. У 1729 р. поселив слобідку над р. Чумгаком. Помер у Бродах під час польського походу. 1725-1729 рр. разом із братом Андрієм сперечалися з священником Воскресенської церкви Сосниці Яковом Івановичем за ґрунти у с. Гитище Сосницької сотні. Єпископ Іродіон Жураковський захопив рухоме і нерухоме майно після його смерті і взяв в опіку сина і доньку. Мав 2 можних посполитих у м. Любечі. Донька: Олена Луківна Жураковська (? - 1728), донька ніжинського полковника».

Дана наукова праця, автором якої є доктор історичних наук, професор Кривошея Володимир Володимирович, розрахована на істориків, філологів, етнологів, дослідників генеалогії тощо. На жаль, книга вийшла лише тиражем у 400 примірників, що не може задовольнити широке коло тих, хто скрупульозно і детально цікавиться історією своєї Батьківщини.

Безперечно, рецензована монографія є помітною подією в сучасній українській історіографії і сприятиме більш глибокому та об'єктивному висвітленню одного із важливих і складних періодів вітчизняної історії.

Y.S. Stepanhyk KRIVOHEY V.V. COSSACK PETTY OFFICER OF HETMANSHINA. ENCYCLOPAEDIA. - K.: «Stilos», 2010. ARE 792 P.S

The encyclopaedia of V.V.Krivohey is reviewed In the article, sanctified to the personal composition of cossack petty officer of Hetmanshina..

УДК 94(477) «18/19»

О.А. Коляструк

ВІЛЬШАНСЬКА О.Л. ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ МІСТ УКРАЇНИ КІН. ХІХ – ПОЧ. ХХ СТ.: ЄВРОПЕЙСЬКІ ВПЛИВИ ТА УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ. – К. : ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ, 2009. – 172 С.

У статті прорецензована монографія О.Л.Вільшанської про повсякденне життя міст України наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.

Ключові слова: повсякденне життя, повсякденність, соціальна історія, українські міста.

На початку ХХІ ст. в українській історіографії значно поглибився інтерес до повсякденного життя людей. Передусім така тенденція відображає процес загальної демократизації гуманітарної сфери як в суспільній, так і в науковій свідомості. Монографія Оксани Вільшанської присвячена комплексному дослідженню повсякденного життя населення України наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. На підставі ретельного аналізу широкого кола різноманітних джерел виявлені й охарактеризовані основні чинники, що визначили спосіб життя городян на порубіжжі ХІХ-ХХ ст. За розсудом авторки, саме у цей переломний час були започатковані й набули подальшого поступу процеси та явища, визначальні для урбаністичної

.....
побутової культури ледь не всього ХХ ст. Повсякденне життя мешканців міст в Україні у цей період було органічно переплетене з прискореним економічним та соціальним розвитком суспільства. Піднесення фабрично-заводської промисловості, транспорту, засобів зв'язку та комунікації супроводжувалося й розгортанням інфраструктури забезпечення матеріальних потреб городян, налагодженням їхньої дозвілєво-розважальної та відпочинкової мережі.

У книзі яскраво показано, що у таких великих містах, як Київ, Катеринослав, Одеса, Харків, під тиском швидкої технічної модернізації новітні тенденції виразно давалися взнаки як у матеріально-побутовій сфері, так і в приватному житті. Натомість населення невеликих провінційних міст повільніше підпадало впливам закордонної моди, зберігаючи архаїчний штаб життя й дотримуючись народних традицій.

Радикальній зміні піддавалися норми щоденного побутування, по суті, всіх верств городян, особливо чутливими виявилися представники середнього класу, оскільки вони складали більшість масового споживача. Широке впровадження машинного виробництва, виготовлення масової продукції призвело до здешевлення предметів повсякденного вжитку. Конкуруючи між собою, виробники стали практикувати вивчення попиту населення, аби адекватно реагувати на запити, з одного боку, і досягати максимального збагачення, з іншого. Побутом міського мешканця зацікавились не лише виробники та торгівці, а й дизайнери, журналісти, гігієністи, оформлювачі, ґрунтовно впливаючи на масову свідомість, прищеплювали смак, виховували публіку, створювали систему нових потреб, визначали модні тенденції. Ступінь розвитку реклами засвідчував формування нової культури споживання.

Характерною ознакою того часу був не тільки стрімкий злет науково-технічної думки, а й швидке запровадження технічних винаходів і наукових відкриттів у повсякденне життя (електричне освітлення, телефон, парове опалення, швейні і друкарські машинки, грамофони, фотоапарати, велосипеди). Авторка доводить, що значний відбиток на повсякдення мали не тільки об'єктивні наслідки прискореного економічного розвитку, потужний міграційний приплив нових мешканців з села, а й закордонні проникні впливи. Завозились не тільки машини, приладдя, товари широкого попиту, а й запозичувались окремі технології виробничих процесів, переважно німецькі та американські. Європейська мода відчутно позначилась на ознаках повсякденного побутування переважно буржуа, меншою мірою – інтелігенції.

З іншого боку, не дивлячись на європейський вплив та політику русифікації, національні традиції і звичаї виробничої та побутової культури зберігалися і виказували себе з різною інтенсивністю. Вочевидь, на нашу думку, можна стверджувати, що загальноєвропейська культура модерну навіть спонукала до стилізації національних відмінностей, на що чутливо відгукнулися ремесла і промисли декоративно-прикладного мистецького спектру. Свідоме привнесення у повсякденний побут городян української народної традиції було виразно притаманне вітчизняній інтелігенції як прояв і демонстрація національної самоідентифікації. Міські помешкання наповнювались автентичними предметами (одяг, меблі, посуд тощо). Вироби, виконані в українській національній традиції, ставали модними, стимулюючи їх подальше виготовлення та модифікацію.

Таким чином, монографія О.Л.Вільшанської є цікавою науковою працею з історії повсякденного життя українських городян наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.

Kolyastruk O.A. VILSHANSKA.O.L. EVERYDAY LIFE OF UKRAINIAN CITIES IN LATE XIX – EARLY XX CENTURIES: EUROPEAN INFLUENCES AND UKRAINIAN NATIONAL FEATURES. – K.: INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCE OF UKRAINE, 2009. – 172 P.

In the article a monograph of O.L. Vilshanska about everyday life of Ukrainian cities in late XIX – early XX centuries is put under review.

Key words: everyday life, daily occurrence, social history, Ukrainian cities